

Tiede- ja kulttuuriministeri
Annika Saarikko:

Veikkauksen toiminta- edellytykset turvattava

Kansanedustaja Annika Saarikko palasi elokuussa 2020 tiede- ja kulttuuriministeriksi. Ministerinpestille paluun lisäksi Saarikkoa on pitänyt liikkeellä Keskustan puheenjohtajaehdokkuus, joka johti valintaan Oulun puoluekokouksessa. Saarikko pitää välttämättömänä, että hallitus päättää budjettiriihessä Veikkauksen tuoton alenemisen paikkaamisen lisäksi toimista, jotka vahvistavat yhtiön toimintaedellytyksiä ja vähentävät rahapelaamista ulkomaille.

LIIKUNTA & TIEDE KYSYI MINISTERILTÄ sähköpostitse liikuntakulttuurin ajankohtaisista asioista. Kuumimpiin aiheisiin kuuluu Veikkauksen asema, josta on käyty jo yli vuoden ajan keskustelua. Sanankäyttö on etenkin sosiaalisessa mediassa ollut ajoittain kiivasta. Rahapeliyhtiön yksinoikeusasemaa kyseenalaistavat mielipiteet ovat voimistuneet, ja yhtiön on sanottu keräävän pelihaitoista kärsvien kustannuksella ”verirahoja”.

– Veikkaus tuottaa valtion budjettiin noin miljardi euroa vuositasolla. Samaan aikaan rahapelit tuottavat myös paljon pahoinvointia rahapeliongelmallisille ja heidän läheisilleen. Keskustelu järjestelmän oikeutuksesta ja tulevaisuudesta on mielestäni täysin ymmärrettävä.

Saarikon mukaan yksinoikeusjärjestelmää ei olla purkamassa. Suomessa ei siten olla siirtymässä esimerkiksi Ruotsin ja Tanskan käytössä olevaan rahapeliyhtiöille avoimeen toimilupapohjaiseen järjestelmään, jossa toimijat maksavat lisenssistä.

– **Sanna Marinin** hallituksen tavoite rahapelijärjestelmän osalta on kirjattu selkeästi hallitusohjelmaan ja seison sen takana. Olemme yhdessä sitoutuneet pelihaittojen vähentämiseen sekä Veikkauksen kanavointikykyisen yksinoikeusaseman vahvistamiseen.

En ole itse nähnyt todisteita siitä, että monopolia purkamalla vähentäisimme peliongelmaa. Näen, että tällaista

Kuva: Lauri Heikkinen / Valtioneuvoston kanslia, CC-BY-4.0

muutosta järjestelmäämme ajavat ovat perusteluvastuussa aiheesta, sanoo Saarikko.

Veikkaus arvioi, että sen vuoden 2021 tuoton alentumisen vaikutus on opetus- ja kulttuuriministeriön osalta 140 miljoonaa euroa. Saarikko muistuttaa, että hallitus päätti jo keväällä, että koronan vaikutukset vuoden 2020 veikkaustuottoihin kompensoidaan täysmääräisenä. Miten tämä tapahtuu, ratkeaa syksyn budjettiriihessä.

– Näen välttämättömänä, että budjettiriihessä päätämme tuoton aleneman paikkaamisen lisäksi niistä pitkän tähtäimen toimista, joilla vahvistamme Veikkauksen toimintaedellytyksiä ja vähennämme suomalaisten rahapelaamista ulkomaille.

Saarikko vastaa lyhyesti kysymykseen siitä, johtaako Veikkaustuottojen aleneminen pysyvään budjettirahoi-
tukseen liikunnan ja urheilun osalta: asiasta ei ole vielä päätetty.

Lähiympäristön merkitys liikkumisessa korostuu

Hallituksen liikuntapolitiikan näkökulmasta tärkein tavoite on Saarikon mukaan liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Jokaisella suomalaisella tulee olla siksi mahdollisuus valita itselleen sopiva tapa pitää huolta terveydestään liikkumalla.

– Liikunnallisen kokonaisaktiivisuuden lisääminen onkin ollut valtiollisen liikuntapolitiikan jatkuva johtotähti.

Uskon, että urheilua ja kulttuuria tarvitaan arjen vastapainoksi erityisesti nyt.

Tämä on kaikkien väestöryhmien hyvinvoinnin lisäämistä tukeva tavoite ja sen merkitys korostuu erityisesti näin korona-aikana, jolloin arkiliikunnan ja harrastamisen ruutiinit ovat saattaneet muuttua.

Hallitusohjelmaan sisältyy tavoite arkiliikunnan ja ulkoilun edellytysten parantamisesta. Saarikko korostaa, että tällä tähdätään erityisesti lasten, iäkkäiden ja erityisryhmien liikkumisen kannalta keskeisten arjen lähiympäristöjen lisäämiseen. Hallitusohjelmasta nousee myös Liikkuva koulu -ohjelman toimintatavan levittäminen elämäntapojen eri vaiheisiin ja ikäryhmiin. Toiseksi liikuntapolitiikan ydintavoitteeksi Saarikko nimeää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön vahvistamisen.

– Viimeisten vuosien aikana olemme nähneet, että liikunnan ja urheilun eettisyyteen, turvallisuuteen ja vastuullisuuteen liittyvät kysymykset ovat nousseet julkiseen keskusteluun. Pidän tärkeänä, että ministeriö vahvistaa tämän kokonaisuuden merkitystä myös valtionavustusten harkinnassaan. Liikunnan ja urheilun kulttuurin tulee kehittyä aikamme mukana, linjaa Saarikko.

Selonteosta selkänokkia

Saarikko näkee, että liikuntapoliittinen selonteko on tuonut liikkumista ja liikuntaa edistäville tahoille tarpeellista selkänokkia viedä asioita yhä pontevammin eteenpäin. Samalla poikkihallinnollisuus on vahvistunut.

– On hyvä kuitenkin muistaa, että poikkihallinnollisuus on niin meillä ministeriössä kuin monella muulla toimijalla osa jokapäiväistä työtä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti vuoden 2020 alussa hallitusohjelman mukaisesti poikkihallinnollisen Liikuntapolitiikan koordinaatioelimen (LIPOKO). Siinä ovat edustettuna keskeiset ministeriöt ja liikunta-alan valtakunnalliset organisaatiot. Ryhmä koordinoi eri hallinnonalojen liikuntapoliittisia tavoitteita sekä keskeisiä ja ajankohtaisia liikkumista, liikuntaa ja urheilua käsitteleviä kysymyksiä. LIPOKO käsittelee myös valtakunnallisia, poikkihallinnollisia liikunnan edistämishankkeita eli Liikkuvat-ohjelmia, joihin kuuluvat osakokonaisuuksina Liikkuva perhe, Liikkuva varhaiskasvatus, Liikkuva koulu, Liikkuva opiskelu, Liikkuva aikuinen ja Ikiliikkuja.

LIPOKO on kevätkaudella järjestäytynyt sekä käsitellyt liikuntapolitiikan ajankohtaisia kiireellisiä kysymyksiä. Työn alla ovat olleet LIPOKO:n alaisuuteen nimettyjen työryhmien valmistelu, valtakunnallisten yhteisten liikuntasuosittelujen ja niiden valmisteluprosessien käsitely sekä Liikkuvat-ohjelmiin tutustuminen. Syyskaudella keskeistä on LIPOKO:n työsuunnitelman valmistelu hallituskaudelle. Käsiteltyyn ovat tulossa myös ministeri Lauri Tarastin selvitys huippu-urheilulain tarpeellisuudesta sekä harrastamisen Suomen malli.

– Harrastamisen Suomen mallissa ei ole kyse yksin liikuntaharrastuksista, vaan kaikenlaisten harrastusten tuo-

misesta osaksi lasten ja nuorten koulupäivää. Valmistelu on edennyt hyvin, joskin koronapandemian tuomat rajoitukset vaikuttavat myös Suomen harrastamisen malliin. Esimerkiksi kouluille ei nyt syksyn aikana toivota ”ulko-puolisia” aikuisia, joten muun muassa Harrastusviikko toteutetaan virtuaalisena, kertoo Saarikko.

Mallin ensimmäinen vaihe pilotteineen käynnistyy vielä vuoden 2020 aikana. Virtuaalisen Harrastusviikon aikana lapset ja nuoret pääsevät kokeilemaan ja tutustumaan harrastusmahdollisuuksiin uusien digi- ja etämuotojen kautta.

Koronakriisi syventää liikkumisen eroja

Poikkeukselliset olot vaikuttavat myös fyysiseen aktiivisuuteen. Saarikko viittaa tutkimuksiin, joiden mukaan koronakriisi on polarisoinut väestön liikkumista entisestään. Paljon liikkuvat ovat lisänneet liikkumistaan ja vähän liikkuvilla se on vähentynyt.

– Uskon, että useille ihmisille on kirkastunut entisestään liikkumisen merkitys arjen terveyden, hyvinvoinnin, sekä elämän sisällön kannalta. Liikkuva ja fyysisestä kunnostaan huolta pitävä ihminen on virkeämpi ja toimintakykyisempi niin kotona, työssä kuin vapaa-ajalla.

Koronakriisin myötä monen ihmisen elinpiiri kaventui ainakin kevään ajaksi kodin lähiympäristöön. Tällöin moni löysi elämän sisällön ja merkityksen yhä vahvemmin omatoimisesta liikkumisesta ja luonnossa liikkumisesta. Lomien jälkeen koulujen ja töiden alettua yhä useampi vaikuttaa myös ottaneen omakseen fyysisesti aktiiviset kulkutavat työ-, koulu-, opiskelu- ja asiointimatkoilla.

Saarikko sanoo kantavansa erityistä huolta koronakevään ja syksyn mahdollisesti mukanaan tuomien uusien rajoitusten vaikutuksista ikäihmisiin. Hänen mukaansa on löydettävä keinoja suojella erityisen haavoittuvassa asemassa olevaa ikäryhmää, mutta mahdollistettava samalla kohtuullisen aktiivisuuden ylläpitäminen. Liikunta on Saarikon mielestä paras tapa pitää huolta niin kehon kuin mielenkin toimintakyvystä.

Mikä on huippu-urheilun (kansallinen) merkitys vuonna 2020?

Saarikko kertoo olevansa innokas talviurheilulajien seuraaja. Hänen erityissuosikkinsa on suomalainen perinnetilajit hiihto. Jalkapalloa Saarikko on opetellut katsomaan lajista kiinnostuneen miehensä seurassa. Kesäisin ministeriö suuntaa myös pesäpallo-otteluihin.

– Kuluneet koronakevät ja -kesä ovat osoittaneet sen, että huippu-urheilu on yhä meille suomalaisille sydäntä lähellä oleva asia. Arvokisojen ja perinteisten urheilutapahtumien peruuntumiset näkyivät ja tuntuivat suomalaisten keuhkoissa. Olen todella iloinen siitä, että urheilutapahtumia on voitu kesällä järjestää erityistä varovaisuutta ja hallituksen suosituksia noudattaen.

Saarikko näkee, että huippu-urheilulla on myös entistä tärkeämpi elinkeinopoliittinen rooli. Urheilun ympärille syntynyt tapahtumateollisuus on kasvanut Suomessakin voimakkaasti viime vuosina.

– Kesän aikana käynnistynyt toiminta on rajoituksista huolimatta ollut hyvin seurattua. Uskon, että urheilua ja kulttuuria tarvitaan arjen vastapainoksi erityisesti nyt,

kun arjessamme on ollut poikkeuksellisia huolia ja murheita.

Koronan aiheuttamien rajoitusten kes- toa ei tiedä kukaan. On täysin mahdollis- ta, että ensi vuodestakin tulee välivuosi kansainvälisten arvokisojen osalta, mikä vaikuttaa vääjäämättä huippu-urheiluun. Saarikon mielestä on enemmän kuin toi- vottavaa, että huippu-urheilutapahtumien järjestämiseen löytyy uusia ratkaisuja.

– Urheilijoiden on voitava valmen- tautua tavoitteellisesti ja täysipainoisesti arvokisoihin. Tämän vuoksi kisojen ja otteluiden järjestämiseen on löydetty- vä kestävä ratkaisut pandemia huomi- oiden. Tätä me yhdessä urheiluliikkeen kanssa yritämme ratkoa. Näen, että ur- heilu- ja kulttuuritapahtumilla on tärkeä rooli kansakuntamme kriisinkestävyyden lujittajana.

Omat lapset saavat liikkumaan

Eturivin poliitikon työ on tunnetusti kii- reistä. Ministerinpestille paluun lisäk- si Saarikon pitää jatkossa kiireisenä Kes- kustan puheenjohtajuus. Hän sanoo arjen liikkumisensa rakentuvan lastensa ympärille.

– Minulle on tärkeää, että lapseni op- pivat liikunnallisen elämäntavan ilot jo nuorena. Liikkuminen on myös erinomai- nen tapa rakentaa ja ylläpitää minulle hy- vin tärkeää luontosuhdetta. Ulkoilmasta nauttiminen perheen kanssa tuo ihanaa vaihtelua pitkiin, kokousten täyttämiin työpäiviin.

Liikuntavinkkinä kiireisille liikunta- ja urheiluasioista vastaava ministeri kan- nustaa pohtimaan, miten liikunnan saa ujutettua osaksi arkea.

– Voisinko ottaa tavaksi käydä lenkil- lä ennen työpäivän alkua tai lounastauol- la? Kävisinkö ulkoilemassa tai kuntosalil- la lapsen harrastuksen aikana? Sopsisiko elämäni työmatojen kulkeminen pyö- rällä? Liikkuisimmeko yhdessä perheen kanssa lähiliikuntapaikalla tai lähimetsäs- sä? Tekisinkö iltauutisia katsoessa jumpan olohuoneessa? Aktiivisuus arjessa löytää helpommin paikkansa, kun omassa ros- terissa on erilaisia tapoja tuoda liikunta osaksi jokaista päivää, sanoo Saarikko.

JOUKO KOKKONEN

Sidonnaisuusilmoitus: Liikuntatieteellisen Seuran rahoitus perustuu suurelta osin opetus- ja kulttuuri- ministeriön liikuntatieteellisille tutkimus- ja tiedonvä- litysyhteisöille jakamiin rahapeliutuotoihin.

Kommentti: Kansalaistoiminnan ymmärrys hukassa veikkauskeskustelussa

VALTIOVARAINMINISTERIÖN BUD- JETTIESITYS vuodelle 2021 tarjoaa kylmää kyytiä liikunnalle ja urhei- lulle. Liikuntabudjettia on pienetty ei suinkaan juustohöylällä, vaan lihahirveellä. Valtion veikkausvoit- tovaroista ja sittemmin rahapelien tuotosta jakamat liikuntamäärärahat ovat kasvaneet koko 2000-luvun viime vuoteen saakka. Enteitä huo- nommista ajoista on näkynyt, mutta liki kolmanneksen leikkausta kukaan ei osannut aavistaa.

Liikuntakulttuuri on kokenut kaksi veikkausrahojen kasvuloik- kaa. Ensimmäinen osui loton tuloon 1970-luvulla. Toinen ajoittuu 2000-luvulle, kun jakosuhdelaki vakiinnutti liikunnan osuuden liki neljännekseen Veikkauksen tuo- toista. Kun kansan karttuisasta kädestä siirtyi yhtiölle vuosi vuo- delta enemmän rahaa, niin edunsaaj- jatkin hyötyivät. Pelimerkkien tasai- nen virta tuuditti liikuntaväenkin uskomaan avustusten olevan ikuisia.

Muutoksen enteitä ei osattu lukea, vaikka niitä oli ilmassa. Veikkauksen, Raha-automaattiyh- distyksen ja Hippoksen sulaudut- tua yhdeksi yhtiöksi vuonna 2017 liikunta- ja urheilupiireissä pelättiin eniten ”Rahiksen” perinteisten edunsaajien voivan porskuttaa muiden kustannuksella. ”Mummo- rullat” ja perinteiset veikkauspelitkin jauhoivat kuitenkin aluksi euroja ennätystahtiin, mikä piti kaikki edunsaajat tyytyväisinä. Vähälle huomiolle jäivät sekä peliriippuvuu- teen kohdistuvan arvostelun voimis- tuminen että ulkomaille suuntautu- van nettipelaamisen kasvu.

Koronakriisi lävyytti Veikkauksen tilanteen laajempaan tietoisuu- den. Peliautomaattien sulkeminen aiheutti miljoonien tulonmene- tykset. Asiasta riemuitsivat yhtiötä kärjekkäästi peliriippuvuudesta piittaamattomasta toiminnasta arvostelleet. Myös monopolimur- tajat ovat nähneet tilanteen vievän heidän toivomaansa suuntaan kohti toimilupajärjestelmää.

Vähemmälle huomiolle on jäänyt veikkaukskritiikkiin usein sisältyvä

kansalaistoiminnan väheksyntä. Järjestöt elävät arvostelijoiden mielestä köyhiltä kerätyillä ylimää- räisillä veroilla ja toimivat laiskasti. Talousliberalismin kannattajien mielestä rahapelituotoin rahoitettu kansalaistoiminta on tehotonta ja joutaakin kuolla, ellei toimintaan löydy rahoitusta.

Tämä näkemys sivuuttaa täysin sen, että esimerkiksi monien urhei- lujärjestöjen ja soveltavan liikunnan toimijoiden on mahdotonta toimia markkinaehtoisesti. Niin liikunnassa, kulttuurissa kuin nuorisotyössä on paljon toimintaa, josta ei millään ilveellä synny bisnestä. Kansalaistoi- mijat pystyvät sen sijaan tuottamaan palveluja edullisesti. On myös syytä muistaa, että julkinen sektori on siirtänyt palvelujen tuottamista jär- jestöille 1990-luvulta lähtien. Eri asia on, pitääkö toimintaa rahoittaa raha- pelituotoista vai budjettivaroista.

Veikkaukskritiikot ovat kovasanai- sesti tulkinneet rahapelien tuotoista riippuvaisten järjestöjen Veikkauk- sen asemaa koskevat kannanotot syöttötiläiden vinkumiseksi. Tämä on haitannut kansalaistoimijoiden asemasta ja merkityksestä käytävää keskustelua.

Liikuntabudjettia ruoti kesällä populistisesti Ilta-Sanomat (25.6.2020), jonka tulkinnan mukaan urheilijat saavat siitä vain murusia. Väite jätti varjoonsa sen, että valtio rahoittaa urheillemisen edellytyksiä vuosittain kymmenillä miljoonilla euroilla. Liikuntapaikkarakentami- seen, tutkimukseen ja urheiluopis- toille ohjattu raha hyödyttää suu- relta osin nimenomaan urheilijoita. Vanhentuneelta tuntuu ylipäättään ajatus siitä, että liikuntabudjetti olisi olemassa ennen kaikkea urheilijoita varten.

JOUKO KOKKONEN

 Vesa Rantanen, Tämän takia 1,5 prosenttia on suomalaisen urheilun kiusallisin luku. Ilta-Sanomat 25.6.2020. <https://www.is.fi/muutlajit/art-2000006552341.html>